

Népesség

7.

*Miért változik a népesség száma?
Mit mutat meg egy korfa?*

Az emberek összessége

Egy adott nagyságú területen (pl. település, vármegye, ország) eltérő számú ember él (1. ábra). A lakóhelyeden élő emberek összefoglaló neve: **népesség**. Az adott terület népességének száma egyrészt attól függ, hányan születnek és halnak meg. Az élveszületések és a halálozások számának különbsége mutatja meg a **természetes népességszám változását**. Ha a születések száma meghaladja a halálozásokét, akkor **természetes szaporodásról** beszélünk. Ha többen halnak meg, mint amennyien születnek, akkor **természetes fogyásról** van szó (2. ábra). A népességszámot másrészt az is befolyásolja, hogy hányan költöznek az adott területre és hányan vándorolnak el onnan. Ezt nevezzük **vándorlási különbözethetnek**. A népességgel összefüggő fontos információkat az 5–10 évente szervezett országos adatgyűjtésből, a **népszámlálásból** tudhatjuk meg.

Az első magyarországi népszámlálást 1784 és 1787 között hajtották végre. A népszámlálás során összeírták a községek, házak és háztartások (családok) számát, megállapították a jogi és tényleges népesség nagyságát, annak megoszlását vallás, nem és életkor, valamint foglalkozás, illetve társadalmi állás szerint.

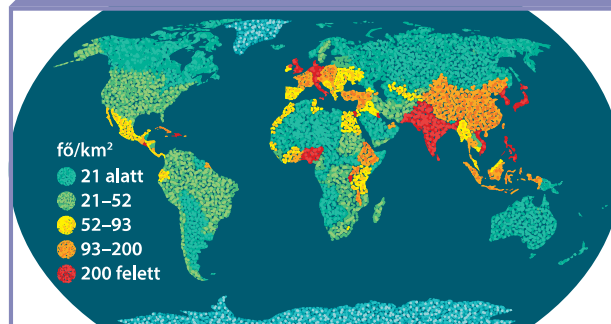
Mit jelent a népsűrűség?

A népsűrűség azt mutatja meg, hogy egy adott terület egy négyzetkilométerén átlagosan hány ember él. Ezt úgy számoljuk ki, hogy a lakosok számát elosztjuk a terület nagyságával. Nézzünk egy példát! Egy település lakossága 24 000 fő, a település területe 4000 km².

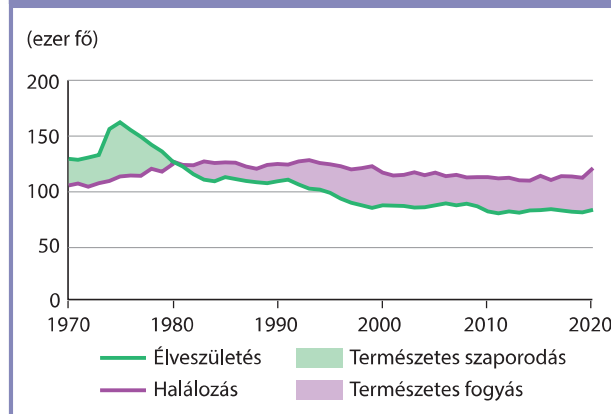
$$\frac{\text{település népessége (fő)}}{\text{település területe (km}^2\text{)}} = \text{népsűrűség}$$

$$\frac{24\,000 \text{ fő}}{4000 \text{ km}^2} = 6 \text{ fő/km}^2$$

1. ábra: Népsűrűség a Földön

2. ábra: Természetes népességszám-változás Magyarországon 1970 és 2020 között

1. Elemezd az ábrát! Mit állapíthatunk meg Magyarország természetes népességszám-változásáról?
2. Nézz utána, hányan élnek a lakóhelyeden! Lépj be a QR-kóddal a Központi Statisztikai Hivatal oldalára, majd írd be a településed nevét, kattints rá! Készíts diagramot a népességszám és a népsűrűség alakulásáról! Mi lehet a népességszám változásának az oka?

3. ábra: Manila a világ legsűrűbben lakott városa

Mi mindent tudunk leolvasni a korfáról?

A **korfa** egy olyan diagram, mely egy terület (pl. település, ország, kontinens) lakosságát mutatja be korcsoportok és nemek szerint. A korfa függőleges tengelyén az egyes **korcsoportok** (pl. 0 és 4 éves kor közöttiek, 5 és 9 éves kor közöttiek stb.) láthatók. A vízszintes tengely mutatja a **népességszámot**: jobb oldalon a nők létszámát, a bal oldalon pedig a férfiakét (4. ábra).

3. Keresd meg a korfán a korosztályodhoz tartozó korcsoportot! Olvasd le, hogy ebben a korcsoportban hány fiú és hány lány élt Budapesten!
4. Állapítsd meg a korfa alapján, melyik korcsoport tagjai vannak a legtöbbben!
5. Állapítsd meg a korfa alapján, melyik korcsoport tagjai vannak a legkevesebben!

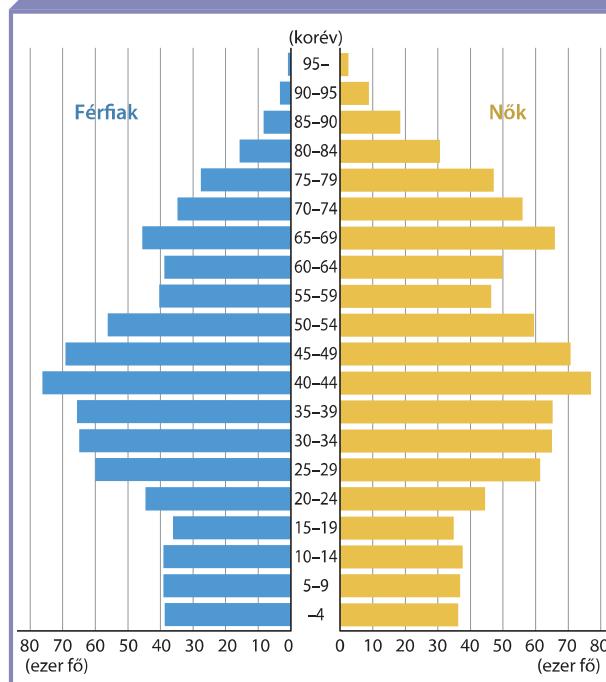
A népesség összetétele

Egy-egy településen különböző életkorú emberek élnek. Iskolásként te abba a csoportba tartozol, amelynek tagjai még nem rendelkeznek saját jövedelemmel. Ezt a csoportot **eltartottaknak** nevezik. Egy bizonyos kort elérve már munkát vállalhatsz, azaz **gazdaságilag aktív korúnak** számítasz, és ha dolgozni fogsz, akkor **foglalkoztatott** leszel. Rokonaid vagy ismerőseid között bizonyára vannak olyanok, akik már **nyugdíjasok**. Ők hosszú éveken át dolgoztak, ezért havonta nyugdíjat kapnak. Vannak olyanok, akik átmenetileg nem dolgoznak, de rendszeres pénzbeli juttatásban részesülnek. Ők például a kisgyermekükkel otthon lévő anyukák vagy apukák.

Ha valaki elveszti a munkáját, **munkanélküli** lesz mindaddig, amíg nem talál újra munkahelyet.

10. Mennyi a foglalkoztatottak száma Magyarországon? Nézz utána!

4. ábra: Budapest korfája (2021)

6. Mit jelentenek ezek a fogalmak: gyes, gyed? Nézz utána!
7. Mely nemzetiségek élnek a településeden?
8. Hogyan őrzik kulturájukat?
9. Melyek a legtöbb hívőt tömörítő vallások a településen? Készítsd kördiagramot az adatokból!

5. ábra: Sok nyugdíjas vállal alkalmi munkát

Rendszerezd az ismereteidet!

Készíts gondolattérképet a felsorolt fogalmakból! Ki is egészítheted a fogalmak listáját.

népesség, népességszám, népességszám-változás, népsűrűség, korfa, gazdasági aktivitás, munkanélküliek, eltartottak, foglalkoztatottak, vallás, nemzetiség